

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Disputationvm De Censuris In Communi,
Excommunicatione, Suspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

3 Vtrum es vnico matrimonio vero.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

ex his illationibus satis factum est fundamentis secundæ, & tertiæ sententiæ, & prima sufficienter est confirmata, & declarata.

SECTIO III.

Virum ex vñico matrimonio interdum contrahatur irregularitas bigamie interpretatur.

Conclusio.
Ob vñicū
conditionem
vxois etiam
virginis in-
terdum ali-
quando vir
irregularita-
tem.

Ertum in primis est, ex vñico matrimonio aliquando contrahi irregularitatem, propter conditionem personæ, cum qua contrahitur. Hæc vero conditio interdum non spectat ad bigamiam, sed ad infamiam, vt si quis contrahat cum ancilla scurrili, seu mima, vel scenica, sit irregularis, etiam si illa virgo sit, propter vñicū conditionem personæ, cui similis efficitur, qui cum illa contrahit: & ideo censetur indignus ordinibus, vt Syluester, Nauarrus, & omnes notant, ex Can. 17. Apostolorum, cap. Si quis viduam, 34. dist. vbi Glossa plures rationes huius irregularitatis adducit: certum est autem non pertinere ad bigamiam, sed ad infamiam. Aliquando ergo conditio personæ pertinet ad defectum Sacramenti, in quantum virtute includit duplex matrimonium, vel iudicium continentiam, & tunc censetur infingere alie species bigamie interpretatur, quæ ad tres possunt reuocari. Primo ergo insurgit hæc irregularitas ex matrimonio cum vidua: nam certum est ex huiusmodi matrimonio infingere bigamiam, & irregularitatem, vt statim ex iure prohibetur. Oportet tamen, vt & ipsa prius matrimonium consummauerit, & cum ea secundū consummetur, vt Pelagius Papa declarat in ca. vñicū, dist. 34. Magister autem in 4. dist. 27. oppositum sentiens, explicat textum illum de sponsa de futuro: & idem indicat Gratianus in cap. Quid autem, §. Item si sponsa, 27. quæst. 2. Sed prior sensus est certus, tum ex verbis textus, Mulier ante velata, & quæ iterum velamē accepit: hæc enim non dicuntur de sponsa de futuro, tum ex declaratione Innocentii III. in cap. Debitum, de Bigamis, vt supra visum est, tum ex paritate rationis, quia si non intercedit copula, non est defectus significationis, illa vero existente inueniunt: quia Christus virginem Ecclesiam sibi copulauit, & sicut ille est vñicus sponſus, ita illa est vñica illius, neque vnquam fuit alterius.

Hinc vero inferunt aliqui, hanc non esse interpretatiam, sed veram bigamiam, & ita loquitur Rota, tit. de Bigamia, decis. 1. in nouis. Sed hoc est alienum à proprietate verbi, quia ibi maritus vere non contrahit secundas nuptias, sed quia sit vna caro cū femina, participat conditionem eius, & defectum significationis: quod facit ex parte mariti interpretatiam, non veram bigamiam; & ideo iura ita loquuntur, vt hæc distinguunt, cap. Precipimus, dist. 34. nec bigamum, nec qui virginem non est sortitus vxorem, c. Lector, eadem dist. Si viduam acceperit vxorem: & infra Similiter si bigamus fuerit, cap. 3. de Bigamis, & cap. Nisi cum pridem, §. Persona, de Renunciat. Nam in hac verborum distinctione significatio non esse hæc æque veras bigamias, licet per interpretationem iuris æquiparentur quoad irregularitatem; quia ita est consentaneum doctrinæ Apostoli: & institutionibus Ecclesiæ, vt ibidem subiungitur.

Quid si matrimonium cum vidua nullum sit.

Debitatio vero est, si contingat aliquem ducere viduam in vxorem, & matrimonium cum illa nullum esse propter impedimentum irritans interueniens, siue cognitum siue ighoratum, an per tale matrimonium hæc irregularitas contrahatur. In

A quo dubio pars affirmans videtur aperte definita in cap. vñicū de Bigamis, vbi Subdiaconus, qui viduam duxit, irregularis declaratur, etiam si matrimonium cum illa nullum fuerit, propter affectum in intentionis cum opere subsecuto, vt ibidem dicitur. Atque ita hoc expresse affirmat Richardus in 4. dist. 27. art. 4. quæst. 3. non afferat autem dictum textum, sed cap. Nuper, quod in diuersa specie loquitur, vt visum est, idem tenet Couarruias in dicta Relect. part. 1. §. 2. n. 2. dicit esse sententiam communi consensu probatam à Doctoribus Theologis in 4. dist. 27. & Canonistis supra dictum textum, idem tradit Rota, tit. de Bigamia, decis. in nouis.

Nihilominus Nauarrus in cap. 27. num. 195. oppositam tenet sententiam, dicitque Romæ in sacra penitentiaria ita fuit conclusum: idem late lib. 1. cōsil. 1. de Bigamis, vbi duplex affert fundamentum: primum est, quia talis bigamia neque est vera, vt per se patet, neque interpretatiua. Quod probat, quia neque ille contrahit cum duabus inualide; neque cum altera valide, & cum altera inualide; neque cum vidua valide: præter has autem, inquit, non sunt plures species bigamie interpretatiue. Sed in hac probatione petitur principium: nam opposita sententia supponit ad hanc speciem bigamie interpretatiue sufficere matrimonium de iure, vel de facto cum vidua: vel certe (quod perinde est) hanc ipsam bigamiam interpretatiuam subdistingue dam esse, quia vna est omnino propria in sua specie, in qua ex parte vxoris duplex verum matrimonium intercedit: alia interpretatiua etiam, sed magis remota, & ficta, in qua matrimonium cum vidua de facto tantum, & non iure intercedit.

Secundum Nauarri fundamentum est, quia irregularitas in tali casu non est in iure expressa, sed alij respondent, satis esse expressam in dicto cap. vñicū. Sed contra hoc ipse contendit, ibi non esse sermonem de quocunque inualide contrahente cum vidua sed de Clerico in sacris constituto: nam ibi de Subdiacono sermo est, in quo dicitur resultare bigamia, non interpretatiua, sed similitudinaria propter votum castitatis, de qua in sectione sequenti. Sed contra hoc est, quia in textu illo nulla habetur ratio prioris matrimonii spiritualis, quantum ad reddendam rationem illius irregularitatis, sed in hoc solo fundatur, quod ille tractandus est tanquam maritus viduæ. Vnde obiicitur secundo, quia illa irregularitas, quæ contrahitur ex duplici matrimonio, vno spirituali, & altero carnali subsecuto, est alterius rationis: & contrahitur etiam per matrimonium cum virgine. Quapropter priorem sententiam retinendam censeo. Cætera vero, quæ in hoc puncto dici poterant, sumenda sunt ex dictis in fine præcedentis sectionis: nam hic casus, & ille æquiparantur. An vero extendi hoc debeat ad matrimonium cum vidua, non iure, sed facto, id est, non relicta ex marito vero, cum quo matrimonium iure contraxit: sed solum de facto, dicam in sequenti puncto.

Secunda species huius bigamie interpretatiue confurgit ex matrimonio cum corrupta, iuxta cap. Ob maritum, 33. vbi dicitur, Qui vnam vxorem non matrimonium tronom, concubinam habuit, non potest esse Clericus, neque etiam ille, qui meretricem in matrimonium assumpsit. Ex quo textu videtur colligi, priorem partem intelligendam esse de illo, qui iam prius habuit concubinam, postea duxit vxorem: quia si ageret de concubina alterius sub altero membro illam comprehenderet. Et ita intellexit Glossa ibi, citatque ea. Curandum, & c. Præcipimus, 34. dist. vbi absolute dicitur, qui feminam non virginem in vxorem duxit ordinandum non esse: qui autem accipit in vxorem priorem concubinam suam, non ducit virginem. Et hanc opinionem secuti sunt Hostiensis, Hu-

Glossa.

Abbas.
D. Thom.
Syluest.
Nauar.
Maiol.

Hugo, & alij. Nihilominus communiter Doctores afferunt, hanc irregularitatem solum contrahi, quando quis ducit corruptam ab alio. Ita tenet Glossa in cap. *Sine*, i. de Cleric. coniug. & in cap. *Debitum*, de Bigamis. verbo *Cognita*, & verbo *Diuitia*, quibus locis Abbas, & communiter Doctores, & in c. *Tanta*, & c. vnic. statim citandis, D. Thomas in 4. dist. 27. q. 1. art. 1. q. 3. vbi ceteri Theologi, Syluester, & communiter Summistæ verbo *Bigamia*, Nauarrus cap. 27. n. 195. Maiolus lib. 1. cap. 43. n. 5. Solent autem ad hoc citari cap. *Fraternitas*, & c. vlc. 33. dist. ibi tamen nihil dicitur, quod ad rem præsentem faciat: quia in priori solum dicitur, cum, qui post primas nuptias, mortua uxore, habuit concubinam, cum qua matrimonium non contraxit, non manere irregularem: quod longe diuersum est. In alio vero capite agitur de illo, qui contraxit cum sponsa, quæ corrupta non fuit à priori marito. Quod etiam est valde dissimile, vt per se constat.

Non inuenio ergo ius, in quo directe fundetur hæc sententia: fundatur autem hac ratione, quia matrimonium contractum cum priori concubina retrahitur, & in iure reputatur quasi factum cum illa antea primam copulam: si ergo ab eodem marito virgo cognita fuit, & nunquam ab alio, matrimonium illud reputatur factum cum virgine, non cum corrupta. Antecedens declaratur ex aliis effectibus: nam filij nati ex priori concubinato inter solutum, & solutam, efficiuntur legitimi per subsequens matrimonium, c. *Tanta*, qui filij sint legitimi. Similiter Clericus coniugatus tunc solum gaudet privilegio clericali quando virginem duxit, iuxta cap. vnic. de Cleric. coniug. in 6. tamen si duxit illam, quam ante matrimonium virginem agnouit, eodem gaudet privilegio, iuxta glossam receptam ibi: ergo idem erit in præsentia. Et confirmatur: quia ille, qui duxit à se tantum cognitam, nec vere, neque interpretatiue diuinit carnem suam in plures, cum illa non fuerit à pluribus cognita: ergo non est cur veram, aut interpretatiuam bigamiam contrahat. Hæc ergo sententia nobis probatur vt communior, & fauorabilior, & rationi consentanea, & iuri non contraria, imo in eo conformis, quod talis irregularitas non inuenitur in iure expressa. Nam illa iura, quæ irregularem faciunt eum, qui ducit non virginem, intelligenda sunt aut vere, aut secundum fictionem seu æstimationem iuris: & hoc modo qui ducit eam, quam solus ipse cognouit, virginem ducere censetur. In illo autem cap. *Maritum*, per concubinam intelligere possumus alterius concubinam, quamuis ab vno solo cognitam, quæ in rigore non comprehendatur sub nomine meretricis: nam meretrix dicitur, quæ multorum libidini parat, vt ex Hieronymo Epist. 128. affertur in cap. *Vidua*, 34. dist. Adde, textum illum non esse magnæ autoritatis: nam licet à Gratiano referatur ex Gregorio, tamen reuera est Gennadij sub nomine Augustini lib. de Ecclesiasticis dogmatibus, cap. 72.

Cap. Maritum, exponitur.

Hieronym.

Cur maior castitas ex parte uxoris, quam ex parte viri requiratur ad hunc effectum.

Hæc igitur species bigamiæ, seu irregularitatis solum insurgit per matrimonium cum corrupta ab alio: & hoc modo est satis expressa in iuribus citatis, & hæc est sufficiens ratio eius. Cur autem ius induxerit hanc irregularitatem, & cur in tali matrimonio sit interpretatiua bigamia, nonnullam dubitationem habet: nam si ipsæ vir prius virginitatem non seruauit, etiam cum alijs peccando non fit bigamus postea ducendo virginem: nec in tali matrimonio censetur esse aliquis significationis defectus: cur ergo censetur esse in matrimonio cum non virgine, aut cur magis postulat virginitas in sponsa, quam in sponso, cum in matrimonio mystico

inter Christum, & Ecclesiam maior puritas, & virginitas sit in sponso, quàm in sponsa? Item si quis post matrimonium cum virgine concubinam habeat, non fit irregularis, cum tamen magis diuidat carnem suam in plures, quam qui corruptam ab alio ducit: ergo.

Circa priorem difficultatis partem variationes differentie affert Glossa in dicto cap. *Debitum*, Rejicit eas vero reprehendit D. Thomas, dicta quæst. 3. qui rationem aliam affert, scilicet, quia corruptio carnis extra matrimonium contingens, & matrimonium præcedens, non facit defectum in Sacramento ex parte illius, in quo est corruptio, sed ex parte alterius: quia matrimonium non cadit supra se ipsum sed supra alterum; & ideo ex termino specificatur, qui etiam est respectu illius quasi materia Sacramenti. Ratio est satis metaphysica, & subtilis pro qualitate materie. Fortasse Ecclesia moralem etiam rationem considerauit: quia defectus virginitatis in sponsa maior est indecentia, & vir tenetur, & potest facile illam vitare, & est quedam infamia ducere ab alio cognitam extra matrimonium: quæ omnia cessant, quando corruptio præcessit ex parte viri. Cui etiam, regulariter loquendo, valde difficile est virginitatem seruare ante matrimonium: & ideo noluit Ecclesia ad hoc obligare omnes ordinandos, nec difficile reddere matrimonium cuiuscunque hominis prius incontinentis: quod sequeretur, si per illud quis fieret irregularis. Altera vero obiectio nihil difficultatis habet: nam licet vir post mortem uxoris, quam solam, & virginem prius duxerat, incontinentes sine per vagum concubitu, non reddat Sacramenti significationem imperfectam, aut defectuosam: & ideo in illo casu locum non habet irregularitas hæc, quatenus est ex defectu Sacramenti: propter illud autem crimen non est irregularitas aliqua à iure imposita, nisi redundet in publicam infamiam.

Atque ex his intelligitur tertia irregularitas, seu bigamia huius speciei in eisdem iuribus contenta, quæ contrahi dicitur per matrimonium cum repudiata ab alio. Ita habetur in cap. 1. de Bigamis, ibi: *Vel repudiatam mariti*, quos à bigamis distinguit significans non esse hanc veram bigamiam, sed interpretatiuam. Idem habetur in cap. *Si quis viduam*, 50. dist. vbi dicitur, *Si quis viduam, aut ab alio dimissam duxerit*, &c. nam constat loqui de dimissa ab alio viuentem. Idem dicitur in dicto cap. *Maritum*, dist. 33. qui viduam, aut repudiatam, &c. Et ex Can. 18. Apostolorum in cap. *Si quis viduam*, 2. dist. 34. *Si quis viduam aut electam acceperit*, &c. Et in cap. *Vidua*, declaratur, electam vocari, quæ à marito viuentem reicitur. In qua irregularitate in primis supponendum est, huiusmodi repudiatam esse cognitam à suo marito: quia antequam matrimonium sit consummatum, non habet locum bigamia, vt sepe dictum est ex dicto cap. *Debitum*, de Bigamis. Vnde duplici titulo potest contrahi hæc irregularitas: vnus est, quia tale matrimonium contractum est cum corrupta ab alio: alius est, quia tale matrimonium comparatur matrimonio cum vidua, quia talis femina bis matrimonium contrahit.

Sed statim oritur difficultas, quia tale matrimonium cum repudiata ab alio nullum est, & ex parte viri est primum matrimonium eius: ergo non est sufficiens ad inducendam irregularitatem, vt bigamiam interpretatiuam. Quæ obiectio maxime procedit in opinione Nauarri asserentis, per vnicum matrimonium cum corrupta non contrahi bigamiam interpretatiuam, nisi matrimonium validum sit, vt patet in Concil. 1. de Bigamis supra citato, & in c. 27. n. 195. Accedit quod Panormitanus in dicto ca. 1. addit, hanc irregularitatem hodie non procedere, nisi in eo casu, in quo primum matrimonium fuit nullum propter impedimentum consanguinitatis,

ratis vel aliud simile, quod postea innotescit; & ideo A
separatur mulier à viro: tunc enim posterius matri-
monium cum illa validum est. Sed reuera dicti tex-
tus non loquuntur de hoc casu, sed de muliere re-
pudiata propter adulterium, vel aliquid simile: nam
quando matrimonium dissoluitur ex legitima cau-
sa, non potest dici mulier illa repudiata, aut eiecta.
Vnde Hieronymus epist. 128. ad Fabiolam, dicit, e-
iectam esse, quæ marito viuente proicitur: & ita in-
tellexit Hostiensis dicto cap. 1. de Bigamis, qui tamen
etiam ait, hodie esse repudium reprobatum, iuxta
cap. Gaudemus, de Diuoritiis. significans, olim fuisse
permisum ab Ecclesia: & ideo tunc habuisse locum
hanc bigamiam, iam vero cessasse. Et hoc indicauit
etiam Abbas, cum dixit, hoc non procedere hodie
secundum vnum intellectum.

Hieronym.

12 Nunquam
fuit in Ecce-
sia permis-
sum matri-
monium
cum repudi-
ata, tan-
quam va-
lidum.

Satisfit ob-
iectioni.

Verumtamen matrimonium cum repudiata ab
alio vero marito nunquam fuit in Ecclesia permis-
sum tanquam validum. Quod, vt certum suppono,
ex propria materia, & euidenter colligitur ex dicto
cap. Gaudemus, vbi Pontifex, ostendit, hanc esse Chri-
sti doctrinam, vt vere est. Neque etiam arbitrandū
est, aliquando fuisse toleratum, seu permisum tale
matrimonium, licet fuisset inualidum: nulla enim
historia, vel autoritate hoc ostēdi potest, nec po-
tuit esse vnquam necessarium, imo fuisset intolerabi-
lis error. Igitur prædicta decreta non statuerunt
hanc irregularitatem, quia tale matrimonium in
Ecclesia permittitur eo tempore magis, quam in
præfenti; sed quia non obstante diuina, Ecclesiasti-
ca lege non erant defuturi, qui facto, licet non iure,
repudiatas ab aliis in vxores acciperet. Sicut Cano-
nes etiam faciunt irregularem eum, qui, viuente pri-
ma, secundam vxorem accipit: non quia tales nup-
tiae secundæ permittantur, sed quia de facto ab ini-
quis hominibus contrahuntur. Ad obiectionem ergo
concedo tale matrimonium esse nullum iure, tam-
en quia de facto intendatur cum opere subsecuto
sufficiens reputatum est, supposito primo matrimo-
nio consummato ipsius vxoris, vt contrahens cum
illa, irregularis fiat. Quod si quis fortasse dicat, hæc
iura etiam in hoc sensu interpretata hodie non esse
in vsu, oportet, vt id ostendat: ego enim nullum in-
uenio ius nouum, quo illud antiquum reuocatum
sit, nec de contraria consuetudine mihi constare: ne-
que etiam video rationem vllam, ob quam hoc tē-
pore minus sit dignus irregularitate, seu indignus
irregularitate, seu indignus ordinibus, qui tale ma-
trimonium contrahit, quam quolibet præterito.

13 Hinc vero duæ nascuntur quæstiones: vna est, an
is, qui matrimonium contrahit cū corrupta, si ma-
trimonium inualidum fuerit, irregularis maneat,
etiā si illa non fuerit vidua, sed soluta. Alia eius-
dem rationis est, si contingat vxorem separari à
priori marito propter matrimonij nullitatem, &
postea duci ab alio, etiam inuale, propter impedi-
mentum irritans interueniens, an hic posterior ma-
ritus fiat irregularis. Ad quas quæstiones, iuxta opi-
nionem Nauarri supra tractatam, negandum est, per
tale matrimonium inualidum contrahi irregulari-
tatem: iuxta nostram vero sententiam, & commu-
nem doctrinam, affirmandum videtur in vtroque
casu, quia in vtroque contrahitur matrimonium
cum corrupta, vel vidua, si non iure saltem facto, &
cum opere subsecuto. Et hoc maxime confirmatur
illis iuribus, quæ de matrimonio cum repudiata lo-
quuntur: nam illud matrimonium nullum est, &
nihilominus quia est cum corrupta ab alio marito
inducit irregularitatem. Quod autem fuerit cogni-
ta à marito viuente, vel mortuo, vel à vero marito
de iure, vel tantum de facto, aut etiam omnino ab
alieno, nihil refert secundum iura ad bigamiam
interpretatam. Probabilius ergo videtur in his
omnibus casibus hoc impedimentum interue-
nire.

Vltima species bigamiæ interpretatiuæ contra-
hitur per accessum ad propriam vxorem, quæ ad-
ulterium commisit, etiā si principio matrimonij
virgo accepta fuerit. Ita habetur in cap. Si cuius, & in
cap. Si laici, dist. 34. vbi absolute dicitur, per adul-
terium vxoris fieri maritum irregularem; sed sub-
intelligendum est, si post adulterium illam cogno-
uit, vt ibidem Glossa exponit, argumento textus in
cap. vlt. eiusdem dist. & cap. Debitum, de Bigamis.
Ratio autē huius irregularitatis est, quia vir cogno-
scendo vxorē suam ab alio cognitam, efficitur ma-
ritus corrupta: & ideo perinde iudicatur, ac si cum
corrupta contraxisset. Vnde, sicut supra dicebamus,
matrimonium retrahi respectu illius vxoris, quæ
ab eodem viro ante matrimonium virgo cognita
fuit: ita & conuerso hic dicimus, matrimonium
præfens tempore reuocari respectu illius, qui adulte-
ræ coniungitur, etiā si prius virgo accepta fuerit.
Hæc autem consideratio cessat, quando vis vxorem
adulteram amplius non cognouit: quia tunc corru-
ptio vxoris nullo modo cadit sub actu matrimoni-
ali ipsius viri, vt notauit D. Thomas, dist. 27. q. 3. art.
1. q. 3. ad 4. Meritoque comparari hic potest cum illo,
qui matrimonium ratum contraxit cum corrupta
ab alio, quod cum illa non consummauit: nam ille
non efficitur irregularis, iuxta citata iura: ergo à
fortiori idem est in præfenti.

14 Qui accessit
ad propriam
vxorem ad-
ulteram, fit
irregularis.

D. Thomas.

Sed quid, si vir ignorans inuincibiliter maleficiū
vxoris, ad illam bona fide accedat: contrahetne hoc
C impedimentum? Videtur enim non debere contra-
here, quia licet de facto accedat ad adulteram, non
tamen animo, & intentione, quæ in his rebus maio-
ris momenti esse videtur. Quæ interrogatio in mul-
tis præcedentibus casibus fieri potest: vt si quis igno-
rante ducat corruptam, quam putat virginem, &c.
Ad omnes autem respondetur, ignorantiam hanc
non impedire irregularitatem, quia non est poena a-
licuius culpæ, sed impedimentum ex tali defectu,
qui in re ipsa interuenit, contrafactum, vt notauit D.
Thomas dicta quæst. 3. ad 3. & Glossa in dicto cap.
Si cuius, Abbas in cap. Si vir, de Adulteriis, & in cap.
2. de Bigamis, num. 8. Angelus verbo Bigamia, num.
4. & ibi alij Summistæ, & Nauarrus dicto num. 195.
Rota, dicta decis. 1. de Bigamia, vbi aduertit, hanc
D ignorantiam conferre ad dispensationem obtinen-
dam.

15 Defectus in
vxore etiam
non cognitus
inducit irra-
gularitatem.

D. Thomas.

Abb:
Angel.
Nauarr.
Rota.

Ex quo vltius colligere licet, hanc irregulari-
tatem non solum contrahi, quando vxor propria
fuit adultera peccando cum alio: sed etiam, si per
vim absque culpa, vel consensu proprio ab alio vio-
letur: quia hæc irregularitas non fertur propter pec-
catum vxoris, vt perse notum est, sed propter defe-
ctum significationis, qui resultat in matrimonio ex
accessu ad corruptam ab alio: hic autem defectus æ-
que resultat, siue ex parte vxoris culpa intercesserit,
siue non. Quod notauit Maiolus lib. 1. de Irregularit.
cap. 32. num. 7. quia in huiusmodi irregularitate non
voluntas, sed factum spectatur. Sicut etiam si con-
tingeret vxorem transire ad secundas nuptias, bo-
na, & probabili fide existimans maritum esse mor-
tuum, easque consummare: postea vero maritum
comparere, eique restitui vxorem: accedendo ad
illam fieret irregularis, etiā si illa actum adulte-
rii formaliter non commiserit, sed tantum materia-
liter: quia sub titulo matrimonij accedit ad foemina
ab alio cognitam: ergo idem erit, etiā si per vim
cognita fuerit: nam in hac materia vis, & ignoran-
tia æquiparantur, cum æque tollant voluntarium.
Verum quidem est, per ignorantiam non materia-
lem actum, sed malitiam eius reddi inuoluntarium:
per vim autem vtrumque. Hoc autem discrimen
ad rationem irregularitatis nihil refert. Videatur in
simili Leo Papa epist. 85. alias 87. ad Episcopos Afri-
cæ.

16 Etiam si
vxor per vim
oppressa sit, si
vir postea il-
lam cogno-
scat, fit irreg-
ularis.

Maiol.

Tandem ex eodem principio infertur, quamuis
ma-

17

maritus lege iustitiae, vel Superioris imperio cogatur reddere debitum uxori, quae adulterium commisit, quare ab alio cognita est, iure, vel iniuria; nihilominus fieri irregularem, ut docuit D. Thomas supra ad 4. ubi ait, de hoc esse opinionem; sed hanc esse probabiliorē, quia hic non quaritur peccatum, sed significatio tantum. Sequitur Angelus verbo Bigamia, n. 2. & ibidem Syluester.

SECTIO IV.

Virum ex unico matrimonio nullo interdum contrahatur irregularitas propter bigamiam similitudinariam.

Etia species bigamiae poni solet illa, quae similitudinaria dicitur; quia in illa non intercedit duplex matrimonium carnale, sed vnum spirituale per votum solenne continentiae, & aliud carnale attentatum tantum, cum inualidū sit post solenne votum. De hac item bigamia certum est, & dāgi interdum ex iuris introductione (quia si ne illo esse non potest, cum ex natura rei non sit) & irregularitatem inducere, quia in hoc maxime eius ratio consistit. Præterea duplex tantum est votum solenne religionis, & ordinis, & ita duplex tantum potest esse hæc bigamia: vna religiosi, qui post professionem matrimonium contrahit; altera Clerici in sacris.

Fit irregularitas contrahens post solenne votum religionis.

De priori nulla est controuersia, nam est satis expressa in iure, cap. Quotquot, 27. quæst. 1. Quotquot (ait) post virginitatem pollicitam prauaricati sunt, professione contenti pta, inter bigamos haberi debent: & alia versio habet, Quicumque virginitatem professentes. Quod autem illa prauaricatio debeat esse per matrimonium, aperte explicatur in cap. Monachus, 27. quæst. 1. Si postea uxoris fueris sociatus, &c. Quod intelligendum est, vsque ad corporum commisionem, tum propter generalem regulam supra positam de bigamia: tum etiam quia non est antea illa prauaricatio consummata, ut contrahatur irregularitas, quæ statim in eodem textu satis explicatur. Et ampliandum hoc est primo, etiam si matrimonium contractum sit cum virgine, alias nihil haberet speciale: nā ex matrimonio cum vidua quilibet contrahit bigamiam. Nec refert (quod Syluester obicit) in textu non fieri mentionem virginis, quia etiam non fit mentio viduæ; sed absolute loquitur, & ita intelligendum vniuersaliter est, ut ratio etiam & materia postulat. Secundo ampliatur nunc ad professionem religionis, etiam per quamcumque vota substantialia religionis, & constituentia personam inhabilem ad matrimonium: quia per illa fit vera virginitatis, seu castitatis professio.

Et idem est de mittenti: binc via vota substantia alia religionis.

De clericis in sacris. Prima opinio. Angel. Syluest. Rosella. Armil. D. Anton. Nauarr.

De posteriori autem parte, scilicet, de Clericis in sacris, est diuersitas opinionum: prima affirmat in eis habere locum eandem bigamiam, & irregularitatem. Angelus verbo Bigamia, numero 7. Syluester num. 3. & ibidem Summa Rosella, & Armilla num. 7. & D. Antoninus 3. part. tit. 28. cap. 3. & Nauarrus dicto num. 195. Solent ad hoc citari cap. Nuper, & ca. ult. de Bigam. sed illa duo capita non tractant de hac bigamia, sed de aliis, quæ contrahuntur ex vi secundi matrimonii, etiam cum virgine, vel vnus cum vidua, etiam si talia matrimonia inualida sint, ut supra explicui. Citatur præterea, d. cap. Quotquot 27. quæstio. 1.

2. Opinio. Ca. Sane de Cler coniug. Abb.

Secunda sententia negat, quia in ca. Sane, secundum de Cler. coniug. de sacerdotibus matrimonium contrahentibus dici videtur, non manere irregulares. Atque ita ex illo textu docuit Abbas in cap. Nuper, de Bigam. num. 3. quando scilicet sacerdos cum virgine contrahit, & in dicto cap. Sane, dicit, in eo ca-

su sacerdotem esse tantum suspensum, & non suspensione propria, sed late sumpta, quæ per solum penitentiam auferri potest quando delictum est occultum. Eodem modo videtur exponere dicta. Sane: Hostiensis, in dict. cap. Nuper, numero 5. & in dicto cap. Sane, ait, propter illud delictum sacerdotem esse a suo officio suspensum, quando crimen est notorium, ita ut irregularis fiat celebrando. si autem sit occultum, significat nullam contrahere impedimentum. Archidiaconus, vero, & Summa Pissana, quos Syluester citat, dixerunt, hanc irregularitatem non incurri, nisi tale matrimonium contrahatur cum corrupta, qui supponere videtur dictum cap. Sane loqui de sacerdote contrahente cum virgine. Et videtur hæc opinio probabilis quoad omnes clericos in sacris, quia nullus est ius, quod expresse illos faciat irregulares propter vnicum matrimonium cum virgine, & alioqui est alia pena in iure, quæ pro illo casu imposita videtur in dicto cap. Sane, Et in cap. Presbyter, d. 28 solum dicitur presbyter in eo casu deponendus, & in ea, Presbyterum, eadem d. flexignorantia culpabili in hoc crimen incidit, non priuatur cathedra, seu beneficio, sed solum vsu ordinis, ut patet ex Glossa ibi, & ex Gratiano, in §. ult. d. 31. Non videtur ergo hæc irregularitas in his iuribus expressa.

Argumentum autem quod à religiosis sumitur ad clericos in sacris, non videtur efficax. Primo ob regulam generalem, quod in irregularitatibus non valet argumentum à simili sine expresso iure. Secundo, quia in professione religionis videtur esse specialis ratio: nam ibi magis contrahitur speciale vinculum cum Christo, ratione cuius matrimonium postea subsequens inducit bigamiam similitudinariam, quod vinculum non inuenitur in clerico in sacris quia nec ratione illius ordinis, ut per se constat, nec ratione voti, quod solum per accidens ex statuto Ecclesiæ impedit & dirimit matrimonium contrahendum, non vero dissoluit contractum. Vnde Rota in decis. 1. de Bigam. in nouis, num. 9. bigamiam similitudinariam solum esse dicit, quando monachus, vel monialis professus matrimonium contrahit de facto.

Licet hæc posterior opinio non improbabilitate defendi possit, nihilominus prior est magis recepta, & in rigore verior. Dicendum ergo est, hanc irregularitatem extendi ad clericos in sacris. Quod sentit Glossa in cap. Super eo, de Bigamia, dicens esse bigamum qui castitatem promissam violat, citatque dict. cap. Quotquot, quod ita videtur intelligendum: quia profiteri castitatem in proprietate Latina significat omnem solennem modum assumendi aliquam obligationem. Et idem sentit Rota supra, citans dictā Glossam. Vnde, licet nominet monachum est quasi materialiter, & gratia exempli, non ad limitandam irregularitatem, idem Palud. 4. d. 27. quæst. 24. loquens generaliter de voto solenni. Et hoc modo est satis expressa in citato iure hæc irregularitas. Facit præterea dictum ca. Nuper, nam licet principalis casus eius non sit de hac bigamia, tamen Pontifex videtur illam in argumentum à simili adducere, citat interpretari d. cap. Presbyterum. Deinde dictum ca. Sane, recte intellectum, non solum non obstat, verum etiam hoc confirmat: nam ibi dicitur sacerdotem, qui nuptias contrahit, posse longam penitentiam, & vitam laudabilem, postea ad executionem ordinis restitui per dispensationem sui Episcopi: non ergo negat Pontifex manere irregularem, sed potius id supponit, & concurrentibus illis circumstantiis dispensationem committit Episcopo. Et ita limitat hanc sententiam, & declarat oppositam Cou. d. relect. p. 1. §. 2. n. 21. cum Syluestro verb. Bigamia.